

Civita
Meningsmåling

Nordmenns holdning til menneskerettighetene

1. Innledning

Civita har gjennomført en undersøkelse om nordmenns holdninger til menneskerettighetene. Undersøkelsen er utført i forbindelse med [Oslo Freedom Forum](#), en internasjonal konferanse om menneskerettigheter i Oslo 26.-29. april 2010. I dette notatet presenteres resultatene fra undersøkelsen.

2. Undersøkelsen

Undersøkelsen er gjennomført av Respons Analyse Oslo i tidsrommet 8.-14. april. Den er utført elektronisk blant et landsrepresentativt utvalg på 1098 personer, trukket tilfeldig fra Respons Analyses forbrukerpanel. Respondentene var i alderen 17 til 84 år. Dette panelet ble invitert ved hjelp av en e-post med en unik link til vår undersøkelse.

Der prosenter er oppgitt i denne rapporten, har vekting blitt benyttet i den statistiske analysen for å korrigere for eventuelle utvalgsskjevheter i datagrunnlaget. Vektingen tar hensyn til både kjønn, alder og geografisk bosted. Videre har vi spurt om politisk tilknytning, indikert av stemmegivningen ved forrige Stortingsvalg.

Målet med undersøkelsen har vært å kartlegge nordmenns holdninger til menneskerettighetene generelt, samt å gi et innblikk i holdninger til utvalgte problemstillinger innenfor norsk menneskerettighetspolitikk. Ved å spørre både om kunnskap, personlig tilknytning og holdninger har vi fått et bredt bilde på nordmenns generelle forhold til menneskerettigheter.

3. Resultater

3.1 Menneskerettigheter står sterkt i nordmenns verdigrunnlag

Til å begynne med ønsket vi å se hvor mange nordmenn som faktisk er klar over at de internasjonale menneskerettighetene er en del av norsk lov. Spørsmålet lød;

"Er internasjonale menneskerettigheter en del av norsk lov?"

62 prosent av de spurte svarte ja, mens hele 28 prosent svarte at de ikke visste om de var en del av norsk lov. Nordmenn flest er altså klar over at menneskerettighetene er del av norsk lov, men det er samtidig relativt mange som ikke har kunnskap om at menneskerettighetene faktisk er lovfestet i Norge. Ikke overraskende viste det seg også at kunnskapen om dette steg med antall år respondenten hadde studert utover videregående opplæring. Neste spørsmål var

"Er menneskerettighetene viktige for deg?"

Her svarer nærmere 87 prosent av de spurte at menneskerettigheter er viktige for dem, hvilket viser oss at menneskerettighetene generelt er svært viktige for nordmenn. Kvinnene har en noe større tilbøyelighet til å mene at menneskerettighetene er viktige for dem enn menn har. Samtidig mener 73,5 prosent at menneskerettighetene er universelle, det vil si at de gjelder for alle mennesker i alle land, og hele 91 prosent av respondentene svarte at det var viktig for dem at menneskerettighetene er universelle. De to siste punktene kom frem gjennom spørsmålene "Er de internasjonale menneskerettighetene universelle, det vil si at de gjelder for alle mennesker i alle land?" og "Er det viktig for deg at menneskerettigheter gjelder for alle mennesker i alle land?".

3.2 Et flertall mener at menneskerettighetene brytes i Norge

Ettersom menneskerettighetene er så viktige for nordmenn flest, er det interessant å se at så mange som 66 prosent av de spurte svarer ja på spørsmålet

"Føler du at brudd på menneskerettighetene finner sted i Norge i dag?"

Vi ser også at flere kvinner enn menn mener det foregår slike brudd. Respondentene fikk mulighet til å spesifisere hvilke grupper de mente ble utsatt for menneskerettighetsbrudd i Norge. Ettersom spørsmålet ikke ga noen svaralternativer, kunne respondentene fritt føre opp hvilke grupper de mente var utsatt. Av de 1098 personene som svarte på meningsmålingen, valgte 586 å spesifisere hvilke grupper de mente var utsatt for menneskerettighetsbrudd. Blant de gruppene respondentene mente var utsatt var det to grupper som særlig skilte seg ut, *barn og innvandrere*.

Når det gjaldt menneskerettighetsbrudd mot barn valgte flere av respondentene å videre spesifisere grupper innenfor den generelle kategorien barn. Ofte nevnt var barn som ble utsatt for overgrep samt innvandrerbarn, da spesielt mindreårige asylsøkere.

Andre nevnte grupper var; *innvandrerkvinner, eldre, varetektsfengslede, homofile, fattige og minoriteter generelt*.

3.3. Hver tredje nordmann godtar tortur

Ettersom tortur strider mot menneskerettighetene ønsket vi å undersøke respondentenes holdninger til tortur som et virkemiddel i kampen mot terrorhandlinger, og spurte derfor:

"Er det riktig å benytte alle midler, inklusive tortur, for å få vedkommende til å utgi opplysninger som hindrer terrorhandlingen?"

Bare halvparten av respondentene svarte helt klart at det ikke var riktig å benytte tortur selv for å hindre terrorhandlinger. 20 prosent var usikre, og så mange som 30 prosent mente at det var riktig å benytte tortur som et hjelpemiddel. Menn er oftere tilbøyelige til å godta tortur, 38 prosent av menn mot 22 prosent av kvinner svarte ja på spørsmålet. Det er også klare partiforskjeller: Hele 52 prosent av de som stemte FrP ved forrige stortingsvalg godtok tortur for å hindre terror. Til sammenligning syntes 75 prosent av de som stemte SV ved forrige valg at det var feil å bruke tortur som virkemiddel. Resultatene viser også at jo høyere utdanning respondentene hadde, jo mer var de imot tortur som virkemiddel.

3.4 Menneskerettighetsdialog er viktig

Norge fører formelle menneskerettighetsdialoger med Kina, Indonesia og Vietnam. Denne type dialog er blitt kritisert grunnet Norges manglende krav til forbedring. Derfor ønsket vi å se hvilke holdninger nordmenn har til dette. Spørsmålet lød:

"Bør norske myndigheter stille tydelige krav til at menneskerettighetsdialoger skal føre til forbedringer innen en gitt periode, eller er det viktigere å opprettholde dialogen?"

Respondentene var relativt delt om hva som er viktigst, men noe flere (46 prosent) mener det er viktigere å opprettholde dialog enn å stille krav til forbedringer (36 prosent). FrPs velgere er den eneste gruppen hvor det å stille krav til forbedringer i menneskerettighetssituasjonen prioriteres oftere enn å opprettholde dialog.

Det neste spørsmålet lød:

"Hva mener du bør veie tyngst i Norges forhold til andre stater? Kritikk av menneskerettighetsbrudd eller å ivareta økonomiske interesser for Norge?"

Hele 52 prosent av de spurte mente at fokus på menneskerettighetsbrudd bør veie tyngre i norsk utenrikspolitikk enn å ivareta Norges økonomiske interesser. Disse resultatene viser tydelig sammenheng med svarene respondentene hadde på spørsmålet om hvor viktig menneskerettighetene var for dem personlig, og viser hvor sentrale menneskerettighetene er for nordmenn flest.

4. Oppsummering og vurderinger

Resultatene fra undersøkelsen viser at nordmenn generelt er meget opptatt av menneskerettighetene og ser viktigheten av at Norge fører en aktiv linje i å ivareta menneskerettighetene i utenrikspolitikken. Samtidig er respondentene klar over hvilke utfordringer Norge selv har når det gjelder å ivareta utvalgte gruppers rettigheter. Videre er det oppsiktsvekkende at én av tre nordmenn mener tortur kan brukes som et virkemiddel mot terrorhandlinger. Dette resultatet er også interessant med tanke på at så mange som 90 prosent av respondentene vurderer menneskerettighetene som svært viktige.

Denne undersøkelsen viser at nordmenn verdsetter menneskerettighetene høyt. Det er også viktig for dem at menneskerettighetene er universelle, dvs. like for alle overalt. Når det kommer til norsk utenrikspolitikk, virker tilliten til dialog som virkemiddel å være betydelig. Mye kan tyde på at den dialogbaserte agendaen til utenriksminister Jonas Gahr Støre og utviklingsminister Erik Solheim møter velvilje. Likevel er et også klart at nordmenn ønsker å se resultater. Får man økt oppmerksomhet omkring hvorvidt det kan måles konkrete resultater av etablerte norske menneskerettighetsdialoger og annet samarbeid med land som har betydelige menneskerettighetsproblemer, vil vi hevde at det er grunn til å tro at *"Lex Støre og Solheim"* vil møte motstand.

Viljen til å prioritere kritikk av menneskerettighetsbrudd framfor ivaretagelse av norske økonomiske interesser viser en idealisme som kan hende ikke er overraskende. Uten å sitte med de konkrete avveiningene av interessekonflikter er det trolig også vanskelig å fastslå noe klart ut i fra svarene. Dette til tross, nordmenn virker villige til å la høy standard for menneskerettigheter gå foran økonomiske interesser. Sammen med ønsket om å se resultater av norsk innsats på menneskerettighetsområdet, borger dette for muligheter til mer debatt om hvorvidt Norge fører en effektiv innsats for universelle menneskerettighetsstandarder internasjonalt.

Forfattere:

Notatet er skrevet av David Hansen, Marius Doksheim og Julie Haugli, Civita.
